

[B] **ZELFPORTRET MET KATER. ROMANDEBUUT VAN CHRISTOPHE VAN GERREWEY**

“Altijd begint de pijn te betekenen”, schreef Christophe Van Gerrewey in een van de *Vijf ziekteverhalen* die hij in 2010 uitgaf bij de bibliotheek uitgeverij Druksel. Van Gerrewey (*1982) was tot dan toe vooral bekend als (architectuur)criticus en essayist, onder meer voor dit blad, maar bleek ook in creatief proza aardig uit de voeten te kunnen. De vijf verhalen hadden een lichamelijke aandoening of een andere vorm van fysiek verval als onderwerp: slapeloosheid, ouderdom, tandbeschadiging, schijnzwangerschap en migraine. Vanaf het begin werd dat verval gekoppeld aan taal. De pijn roept om een verklaring, een oorzaak, om taal, kortom, die aan die pijn betekenis geeft: “Wat is het dan, dat de pijn te vertellen heeft?”

Het is in feite dezelfde vraag die Van Gerrewey's debuutroman *Op de hoogte* in gang zet. Na een afgesprongen relatie wil de ik-figuur naar de betekenis peilen van die voorbije relatie, in een brief aan zijn ex-geliefde. Maar een brief in de ware zin van het woord kan niet meer, nu ze geen geliefden meer zijn, dus wordt het een roman-in-briefvorm, geschreven met één specifiek doel: “je eenvoudig en zonder bijbedoelingen op de hoogte brengen van wat ik denk dat er is gebeurd”. De naamloos blijvende ik-figuur schrijft ons vanuit het huis van vrienden die op reis zijn. Op dezelfde plek heeft hij samen met zijn geliefde de voorgaande zomer doorgebracht. Want tijdens hun relatie woonden ze apart en leefden ze alleen maar tijdelijk samen in andermans huizen: ze deden aan housesitting bij vrienden in de rand van Gent, in Brussel, Oostende en Den Haag, of ze trokken even in in het leegstaande huis van zijn grootouders. Bovendien kende elk van die verblijven een voortijdige afloop: een vlooiënplag strooide roet in het eten, ziekte, een gebroken meubelstuk, een verloren gsm. Zo leek de relatie op elk moment van haar bestaan de kiem van haar mislukking in zich te dragen. Althans in zijn retrospectieve versie van de feiten. Want het hele boek door hoor je alleen de stem van de mannelijke helft van het paar. Ook als hij zijn geliefde in gereconstrueerde dialogen aan het woord laat, spreekt zij zelf nog niet: het is haar stem die door de filter van zijn hoofd is gegaan, en dus vooral

Christophe Van Gerrewey, Foto Koen Broos.

zijn eigen vertekening van haar stem. Hetzelfde geldt voor de vlijmscherpe monoloog waarmee *Op de hoogte* met een orgelpunt afsluit; ook daarin is niet zijzelf aan het woord, maar hij, die een voorstelling maakt van wat zij zou kunnen zeggen.

Grosso modo valt het boek uiteen in twee delen: in de eerste drie vierden beschrijft en interpreteert de ik-figuur in min of meer chronologische volgorde het begin, het verloop en het einde van hun relatie. Hij wordt bij dat vertellen vaak getriggerd door elementen in het hier en nu van de vertelling, zoals de zwarte kater Muis die hem gezelschap houdt. Tussendoor gaat de hyperbewuste verteller zich geregeld te buiten aan reflecties over het hoe, wat en waarom van zijn schrijven. Het laatste kwart van het boek, het tweede deel, is een lange metareflectie waarin de ik-figuur de receptie probeert in te schatten van de roman-in-briefvorm die hij aan het afronden is. De receptie in kranten, culturele tijdschriften, wetenschappelijke artikelen, maar natuurlijk ook: wat zij ervan zou denken, zijn ex-geliefde, mocht ze de roman lezen. En hij stelt zich voor dat haar reactie hard, recht voor de raap en genadeloos is. Van het

hele verhaal dat hij van hun relatie heeft gemaakt, blijft geen spaander heel; ze ontmaskert ziedend zijn zelfmedelijden en legt meedogenloos zijn gebreken bloot: “Je kunt niet omgaan met verlies, en daarom suggereer je, bladzijde na bladzijde, dat wat je verloren hebt niet eens zo bijzonder was. Zo gaan mannen vaak met literatuur om: ze schrijven om de wereld zwart, onmogelijk en chaotisch neer te zetten, zodat ze zich vervolgens beargumenteerd uit de wereld kunnen terugtrekken. Zo kun je je blijven wentelen in verdriet en verongelijkheid, en moet je er vooral nooit aan denken om ooit nog eens opnieuw aan de liefde te beginnen of een vrouw werkelijk ernstig te nemen.”

En zo eindigt deze roman met een gigantische klap in het gezicht van de verteller, maar ook van de lezer, die achtergelaten wordt in opperste verwarring. Verwarring omtrent het complexe stemmenballet in het hoofd van de verteller. Verwarring, ook, omtrent zijn eigen rol in zijn eigen leven, want elke mannelijke lezer die ooit heeft geschreven of heeft liefgehad zal zich wel aangesproken voelen door de ingebeeelde speech van de ex-geliefde. Maar ook verwarring omtrent de aard van deze bijzondere debuutroman, die in wezen drie romantypes in zich verzamelt: de traditionele liefdesroman, waarin de *slings and arrows* van het amoureuze leven centraal staan, de existentialistische roman, waarin hardnekkig geprobeerd wordt betekenis te geven aan de zinloze absurditeit die ons omringt en, ten slotte, de postmoderne roman, die spelletjes speelt met de identiteit van de verteller en met verschillende vertel- en leesniveaus.

Van Gerrewey neemt dus veel hooi op de vork in zijn debuut en daar komt hij niet altijd mee weg. De onbetrouwbare verteller die twijfelt aan de geloofwaardigheid van zijn eigen woorden en herinneringen, is inmiddels een postmodern cliché geworden, en dat is hij ook wel eens in deze roman (“ik twijfel een beetje of die puzzel toch niet boven op de kleerkast stond, ik kan het me niet zo goed herinneren”). De stukjes maatschappij- en cultuurkritiek die *Op de hoogte* bevat, zijn nogal blasé – de ik-figuur neemt doorgaans “makkelijke” want cultureel correcte zaken op de korrel als de verloedering van de media, de stijlloosheid van IKEA, de Boekenbeurs. En de luttele keren dat de verteller zich overgeeft aan beeldspraak, komt die

geforceerd over en lijkt ze weinig functioneel: “[...] die twee [momenten] hebben als twee spitsen samengewerkt om in de verlengingen de golden goal te scoren die de voetbalwedstrijd beëindigt.”

Maar op die feilen de nadruk leggen, zou onbehoorlijk zijn. Van Gerrewey's debuutroman getuigt van ambitie en is *old school* secuur gecomponeerd. Nu en dan lichten er in de nogal dense tekst betekenisvolle motieven op die het leesplezier verhogen (de glazen tafel waaraan hij als bij toeval in elk van zijn verblijfplaatsen werkt; het feit dat hij puzzelt, en dan nog aan een reproductie van *De anatomische les* van Rembrandt, of met legoblokjes aan een toren bouwt). Daarnaast bevat de roman, zoals je zou mogen verwachten van een architectuurcriticus, ook interessante gedachten over ruimte, over Gent als suburbane stad bijvoorbeeld, over het verschil tussen de Nederlandse en de Belgische stedenbouw of over de Dansaertwijk in Brussel. En zo zijn er nog vele aspecten, details, contrasten die zich na een eerste lectuur in je hoofd nestelen en daar nog lang en lustig verder liggen te betekenen.

Op de hoogte is dus een beetje een overladen, maar toch vooral een rijk, complex, confronterend, prikkelend boek. Het is een met existentiële diepgang en stilistische bravoure geschreven roman die je als lezer verplicht mee te denken en mee te voelen met de onbetrouwbare verteller, die je met slimme trucs medeplichtig maakt aan het vermaledijde proces van betekenisgeving. Aan het zijne én het jouwe. “Welk contact hebben we het meest nodig?”, vraagt de verteller zich ergens in het boek af. “Het contact dat maakt dat we onszelf vergeten, of juist het contact dat ons met onszelf confronteert?” De lectuur van *Op de hoogte* behoort ontegenzeggelijk tot de laatste categorie.

BART VAN DER STRAETEN

CHRISTOPHE VAN GERREWEY, *Op de hoogte*, De Bezige Bij Antwerpen, 2012, 188 p; CHRISTOPHE VAN GERREWEY, *Vijf ziekteverhalen*, Druksel, Gent, 2010, 48 p.